

Andelen af danskere på offentlig forsørgelse er historisk lav

Ikke siden slutningen af 1970'erne har der været så få 16-64-årige på offentlig forsørgelse som i 2022. Det skyldes både de gode konjunkturer, øget uddannelsesaktivitet blandt de unge og en arbejdsmarkedspolitik, hvor man op gennem 1990'erne indførte rådighedskrav og skruede op for beskæftigelsesindsatsen, og hvor man i 2011 begrænsede adgangen til efterlønnen. Den positive udvikling understreger behovet for at investere i beskæftigelsesindsatser og opkvalificering og for at fastholde et vist pres på arbejdsmarkedet.

Kontakt

Chefanalytiker

Jon Nielsen

📞 40 54 18 80

✉️ jn@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

ANALYSE

Udarbejdet af

Kristoffer Lind Glavind
(på barsel)

Senioranalytiker

Jon Nielsen

Chefanalytiker

Frederik Olsen

Analytiker

Hovedkonklusioner

- Andelen af 16-64-årige, som er på offentlig forsørgelse, var historisk lav i 2022. I alt 15,9 pct. var på offentlig forsørgelse. Det er det laveste niveau siden 1977. Andelen toppede i 1995, hvor den lå på 25,7 pct. i 1995. I 2008 – ved indgangen til finanskrisen – lå andelen på 19,4 pct.
- Fra 1995 til 2008 var faldet især drevet af et fald i antallet af dagpengemodtagere. Faldet kom alle aldersgrupper til gavn, men viste sig især blandt de unge. I 1990'erne var det især det langvarige opsving og indførslen af bl.a. aktiv arbejdsmarkedspolitik, der drev faldet. Samtidig har øget uddannelsesaktivitet skubbet på faldet, da SU-modtagere ikke indgår i opgørelsen af offentligt forsørgede.
- Siden 2008 har seniorerne stået for det meste af faldet i andelen af offentligt forsørgede, og især andelen af efterlønnere er faldet. Det hænger ikke mindst sammen med efterlønsindgrebet i 2011, men skyldes også en generel stigning i seniorers arbejdsevne og fremgang i beskæftigelsen.

Historisk få er på offentlig forsørgelse

Der var historisk få på offentlig forsørgelse i 2022, når man ser bort fra SU-modtagere. Således var 15,9 pct. af de 16-64-årige på offentlig forsørgelse i 2022, hvilket er den laveste andel siden 1977. Det fremgår af Figur 1.

I figuren og resten af analysen har vi – i tråd med opgørelsen i Økonomisk Redegørelse – set bort fra SU-modtagere, som jo er uddannelsesaktive. Hvis man inkluderer SU-modtagere, er andelen af overførselsmodtagere nede på det laveste niveau siden 1988, jf. Bilagsfigur 1.

Som det fremgår af Figur 1, steg andelen af offentligt forsørgede i takt med opbygningen af velfærdssamfundet i 1960-1980, hvor det sociale sikkerhedsnet gradvist blev spændt ud under flere og flere. Fra 1960 til 1980 steg andelen af offentligt forsørgede fra 5,8 pct. til 17,7 pct.

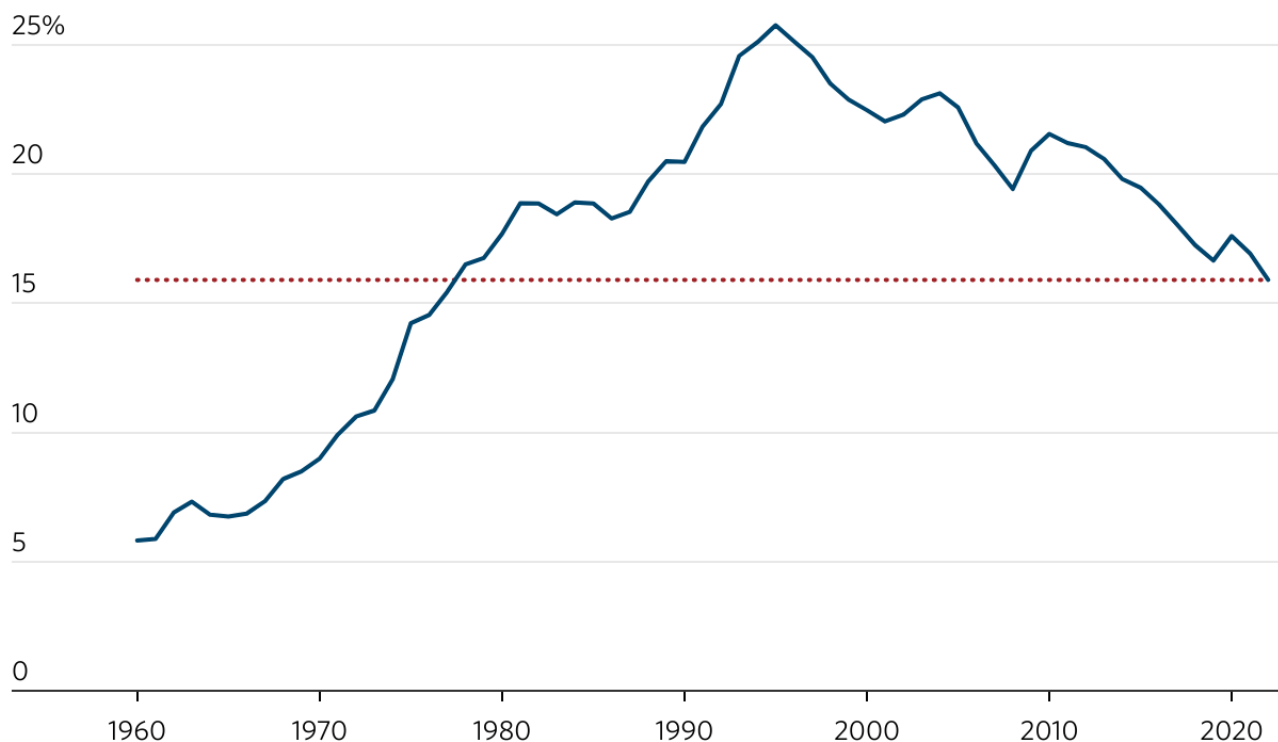
De mange års lavkonjunktur i kølvandet på kartoffelkuren (1987) og den internationale valutakrise (1992) gav en markant og langvarig stigning i andelen af offentligt forsørgede, som toppede på 25,7 pct. i 1995. Herefter er andelen faldet gradvist – kun afbrudt af midlertidige stigninger i kølvandet på IT-boblen (2001), finanskrisen (2008) og coronakrisen (2020). I 2008 lå andelen på 19,4 pct.

FIGUR 1

Historisk lav andel på offentlig forsørgelse

Figuren viser udviklingen i andelen af 16-64-årige på offentlig forsørgelse, ekskl. SU og folkepension.

— Andel på overførselsindkomst - - - 2022-niveau

Anm.: Opgjort i fuldtidspersoner. Data er opgjort som alle ydelsesgrupper ekskl. støttet beskæftigelse i UADAM. Data før 1985 er tilbageskrevet med Finansministeriets historiske data.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistik, UADAM og Finansministeriet.

Stort fald i antallet af dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere siden 1995

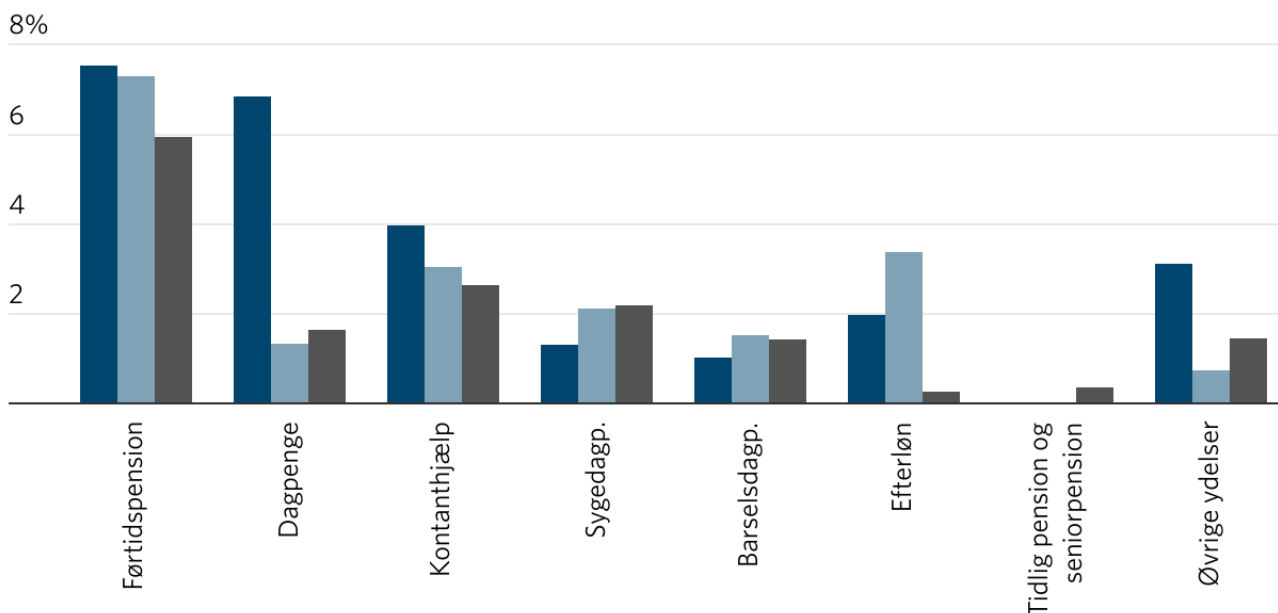
Faldet i andelen af overførselsmodtagere udviser store forskelle på tværs af ydelsesgrupper og tidsperioder. Det peger på, hvilke forskellige faktorer der har haft betydning i forskellige perioder. I Figur 2 har vi fordelt andelen af overførselsmodtagere på ydelsesgrupper i 1995, 2008 og 2022.

FIGUR 2

Dagpengemodtagere drev faldet i 1990'erne - efterlønnere drev faldet i 2010'erne

Figuren viser andelen af 16-64-årige på offentlig forsørgelse fordelt på ydelsesgrupper.

■ 1995 ■ 2008 ■ 2022

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Førtidspensionister udgør den største gruppe af overførselsmodtagere blandt de 16-64-årige, når vi ser bort fra SU-modtagere. Andelen af førtidspensionister er faldet fra 7,5 pct. i 1995 til 5,9 pct. i 2022 – et fald, der primært er sket siden 2008. Det hænger bl.a. sammen med reformen af førtidspension i 2012.

Dagpengemodtagere udgjorde i 1990'erne den næststørste gruppe af overførselsmodtagere, men det store fald i ledigheden i 1990'erne betød, at andelen af dagpengemodtagere faldt fra 6,8 pct. i 1995 til 1,3 pct. i 2008. Derefter er andelen af dagpengemodtagere steget svagt. Faldet i 1990'erne hænger foruden konjunkturudviklingen sammen med, at man indførte rådighedskrav og afkortede dagpengeperioden. Det betød, at flere kom på andre ydelser såsom sygedagpenge. Samtidig blev barselsreglerne forbedret i 2002, hvorfor der ses en stigning i andelen af barselsdagpengemodtagere siden 1995. I 2022 var der hhv.

2,2 pct. og 1,4 pct. på syge- og barselsdagpenge. Andelen af kontanthjælpsmodtagere (inkl. overgangsyldelse) udgør 2,6 pct. og er faldet fra 4,0 pct. i 1995.

Hvor det især er gruppen af dagpengemodtagere, der drev faldet i andelen af overførselsmodtagere i 1995-2008, så er faldet siden 2008 især drevet af, at færre er på efterløn. Andelen af efterlønsmodtagere faldt fra 3,4 pct. i 2008 til 0,3 pct. i 2022, hvortil kommer modtagere af seniorpension og Arne-pension (0,4 pct. i alt). Det skyldes ikke mindst efterlønsindgrebet i 2011. Dog har en generel stigning i ældres helbred og arbejdsevne også bidraget til udviklingen, ligesom den gunstige beskæftigelsesudvikling har.

Store fald i andel offentligt forsørgede blandt både unge og ældre

Hvis vi ser på, hvordan faldet i andelen af offentligt forsørgede fordeler sig på aldersgrupper, så er der også sket et skift over tid. I 1990'erne og 2000'erne var der store fald i andelen af offentligt forsørgede unge, mens faldet siden 2008 især har været drevet af de ældre. Det fremgår af Figur 3.

Overordnet set er andelen af andre typer offentlig forsørgelse end SU relativt lav blandt de helt unge, hvor mange enten forsørges af deres forældre eller modtager SU. Andelen er stigende frem til 30-34-årsalderen, men falder igen i anden halvdel af 30'erne og i 40'erne, hvor mange har godt fodfæste på arbejdsmarkedet. Derefter er andelen af offentligt forsørgede stigende med alderen og er højest i årene op til tilbagetrækningsalderen.

Fra 1995 til 2008 faldt andelen af offentligt forsørgede i alle aldersgrupper. Det hænger sammen med, at ledigheden blev nedbragt blandt alle aldersgrupper i 1990'erne. Mest markant var faldet dog i de yngre aldersgrupper (16-29 år), hvor andelen af overførselsmodtagere blev omtrent halveret fra 1995 til 2008. Således hjalp de gode konjunkturer især de unge ind på arbejdsmarkedet, og samtidig havde flere elementer i arbejdsmarkedspolitikken fokus på dem.

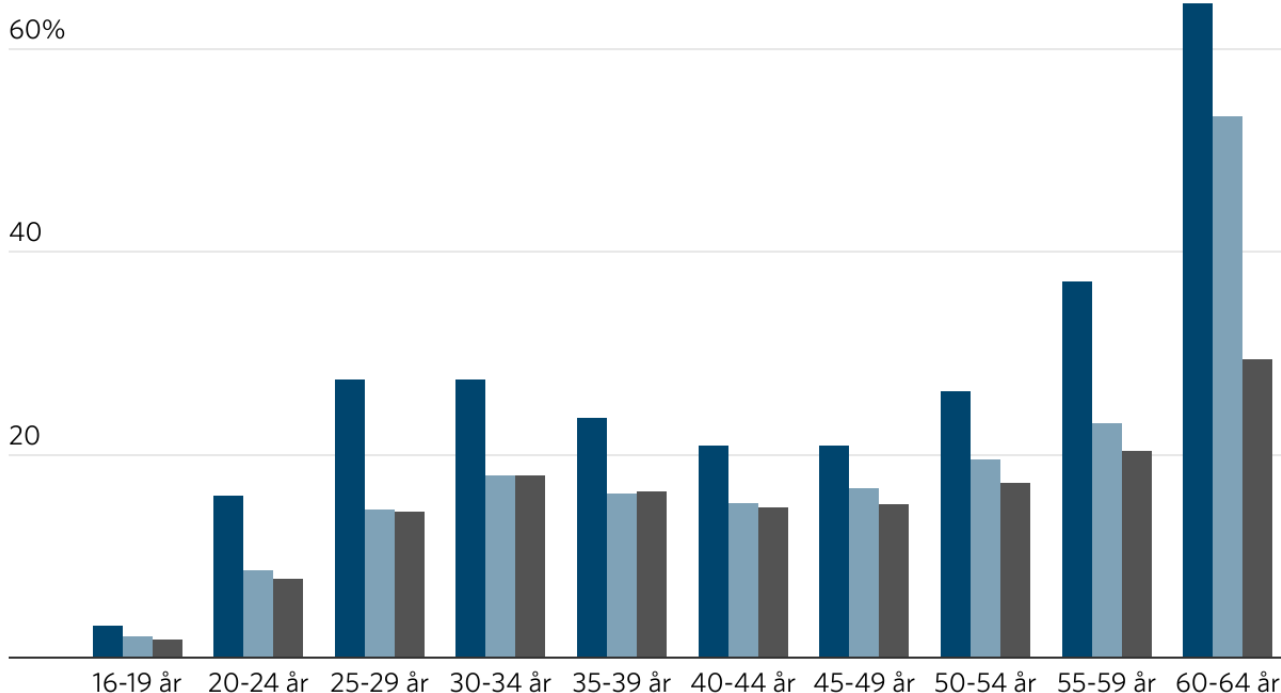
Siden 2008 har andelen været konstant for næsten aldersgrupper, mens der ses et stort fald blandt de 60-64-årige. Det hænger til dels sammen med afskaffelsen af efterlønnen, men den nedadgående trend i overførselsgraden blandt de ældre var allerede markant i 1990'erne og 2000'erne. En del af udviklingen skyldes således, at seniorerne generelt har bedre helbred og højere arbejdsevne i dag end før i tiden, og at beskæftigelsen var høj.

FIGUR 3

De unge drev faldet i 1990'erne - de ældre drev faldet i 2010'erne

Figuren viser andelen af fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse ekskl. SU og folkepension.

■ 1995 ■ 2008 ■ 2022

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

Hvis vi ser på de 65-66-årige, så er andelen af overførselsmodtagere inkl. folkepensionister også historisk lav. Det fremgår af Bilagsfigur 2. For aldersgrupperne over 64 år giver det ikke mening at se på andelen af overførselsmodtagere ekskl. folkepensionister, da den andel hænger tæt sammen med tilbagetrækningsalderen, jf. Bilagsfigur 2.

Et stærkt socialt sikkerhedsnet er fuldt foreneligt med høj beskæftigelse

Udviklingen over tid viser, at selvom vi i Danmark har forholdsvis god adgang til offentlig forsørgelse sammenlignet med andre lande, så betyder det ikke, at få stiller sig til rådighed for arbejdsmarkedet.

Udbygningen af velfærdssamfundet i 1960'erne og 1970'erne indebar, at flere og flere personer uden job fik adgang til offentlig forsørgelse. Det førte vel at mærke ikke til, at færre valgte at forsørge sig selv ved at arbejde. Faktisk var beskæftigelsesfrekvensen forholdsvis konstant op igennem 60'erne og 70'erne. Det fremgår af Figur 4, som sammenholder andelen af personer uden job med andelen på offentlig forsørgelse. Fra 1960 til 1980 voksede andelen i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst således fra godt 5½ pct. til ca. 20 pct. Alligevel lå andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde relativt stabilt på ca. 27 pct.

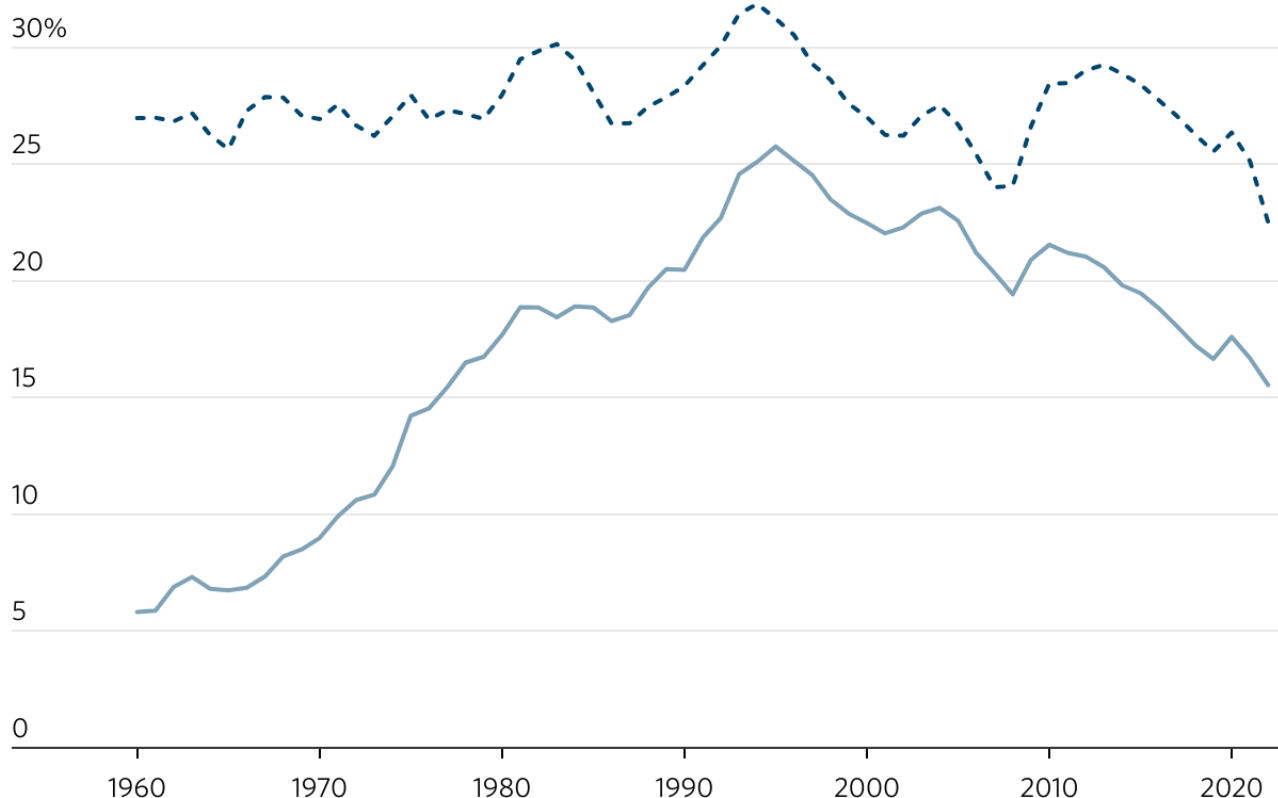
Efter finanskrisen blev gabet mellem de to kurver større. Det skyldes dels, at mange unge brugte krisen til at uddanne sig, og dels at flere faldt igennem sikkerhedsnettet efter ca. 2010, hvor man forringede dagpengene, kontanthjælpen og efterlønnen.

FIGUR 4

Opbygningen af velfærdsstaten fik ikke folk til at droppe jobbet

Figuren viser andelen af 16-64-årige uden job og andelen på offentlig forsørgelse ekskl. SU.

--- Andel uden arbejde — Andel på oversørselsindkomst

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriet

Vigtigt med aktiv arbejdsmarkedspolitik og opkvalificering

At det siden 1995 og 2008 er lykkedes at nedbringe andelen af offentligt forsørgede skyldes flere forhold.

For det første har de langvarige højkonjukturer fra cirka 1994 til 2000 og fra 2014 til 2019 hjulpet folk ind på arbejdsmarkedet. AE har tidligere vist, at de personer langt fra arbejdsmarkedet, der fik job i løbet af 2007, selv 13 år senere havde en beskæftigelsesfrekvens, der var 26 procentpoint højere end den

tilsvarende gruppe, der ikke fik et job før finanskrisen.¹ Det indikerer, at gode konjunkturer sætter sig fast og permanent øger den strukturelle beskæftigelse.

For det andet er uddannelsesaktiviteten steget, hvilket har sænket antallet af unge overførselsmodtagere og lagt dæmper på stigningerne under lavkonjunkturer. Det så vi bl.a. under finanskrisen, hvor mange af de unge, der blev presset ud af arbejdsmarkedet, valgte at tage en uddannelse.

For det tredje har indførslen af aktiv arbejdsmarkedspolitik og rådighedskrav i 1990'erne sænket antallet af dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, og tilbagetrækningsreformen fra 2014 har sænket antallet af efterlønsmodtagere. Beskæftigelsesindsatsen er afgørende for, at dem, der får foden indenfor på arbejdsmarkedet i gode tider, bliver fastholdt på arbejdsmarkedet, når konjunkturerne vender.

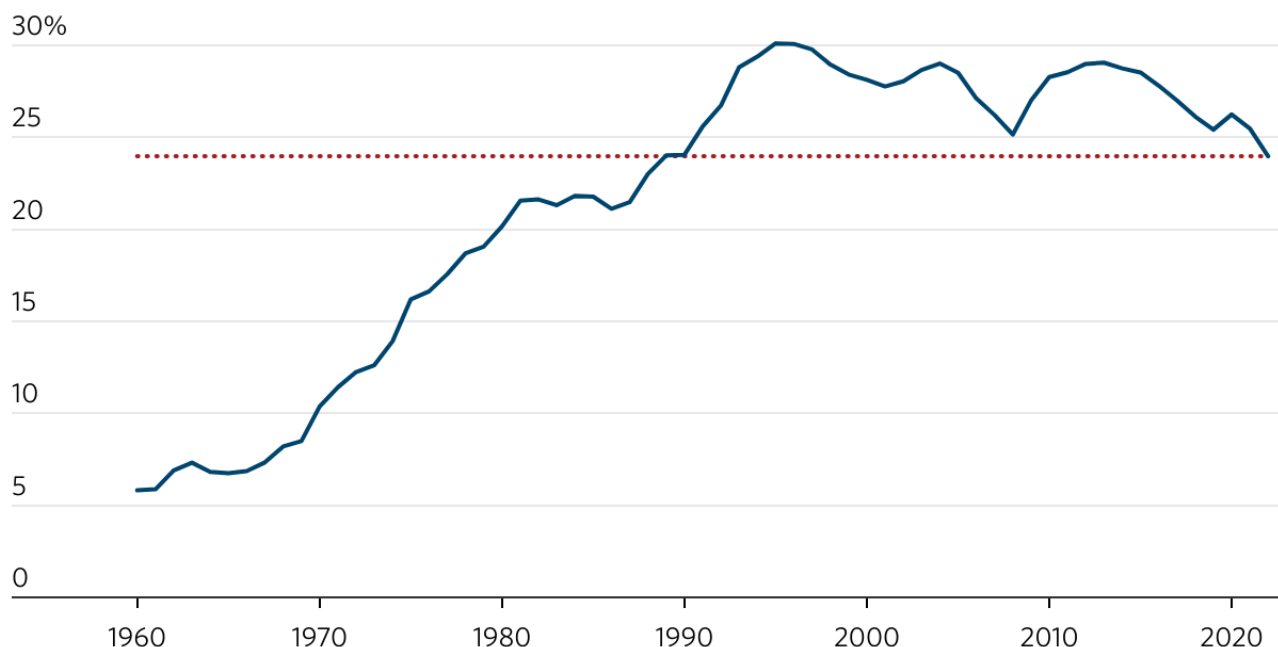
Dermed understreger udviklingen behovet for at investere i den aktive arbejdsmarkedspolitik og opkvalificeringsindsatsen; og for at forsøge at fastholde et moderat pres på arbejdsmarkedet, så endnu flere kan få foden indenfor.

Bilag

Historisk lav andel på offentlig forsørgelse inkl. SU

Figuren viser udviklingen i andelen af 16-64-årige på offentlig forsørgelse, ekskl. folkepension, men inkl. SU.

— Andel på oversørselsindkomst inkl. SU ···· 2022-niveau

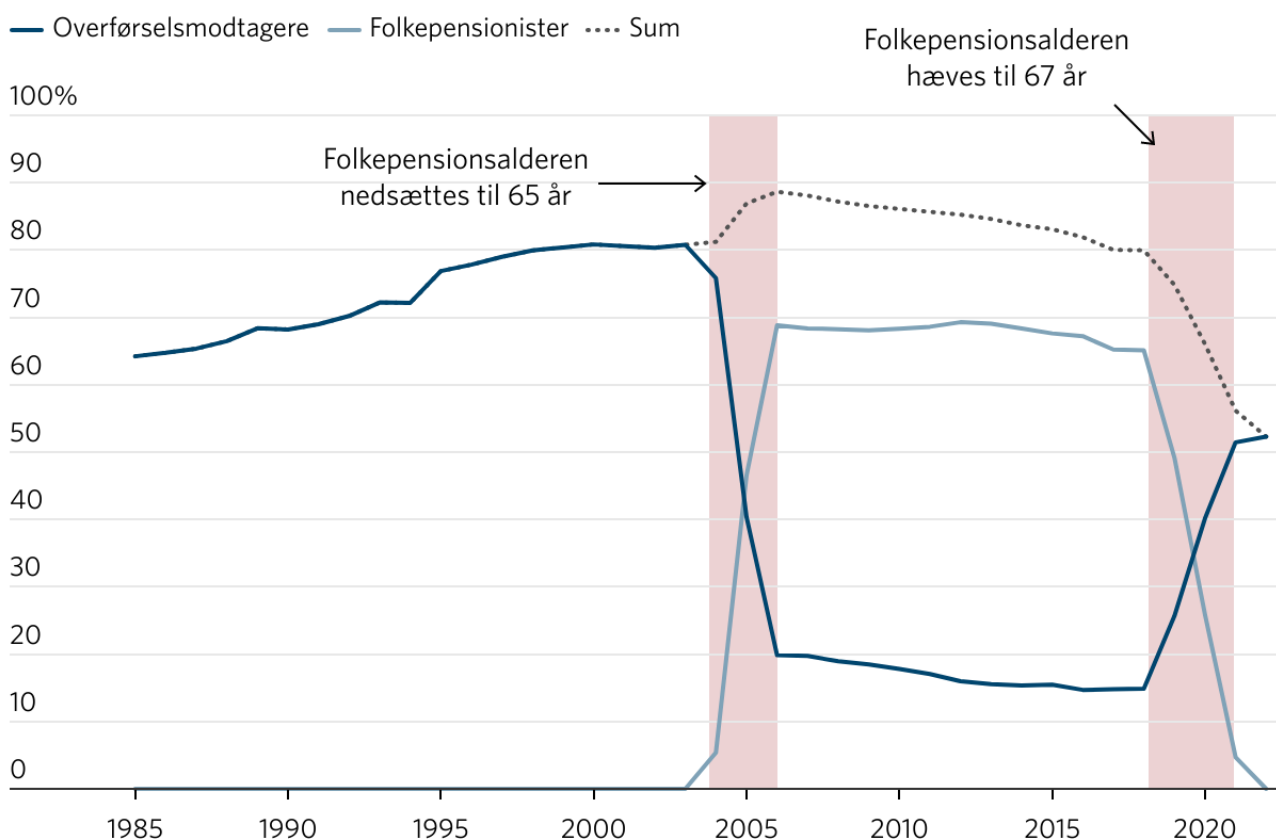

Anm.: Opgjort i fuldtidspersoner. Data for fuldtidsmodtagere af SU bygger på Danmarks Statistiks tal tilbage til 2008 og SU-Styrelsens tal tilbage til 1982. Tidsserien er skønsmæssigt tilbageskrevet vha. SU-Styrelsens tal for antal SU-stipendiemodtagere (1976-1981) og Danmarks Statistiks tal for studerende ved videregående uddannelser (1970-1975).

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE pba. Danmarks Statistik, Finansministeriet, SU-Styrelsen og Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Langt færre 65-66-årige er offentligt understøttet

Figuren viser andelen af 65-66-årige fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse og folkepension fra 1985-2022.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE pba. Danmarks Statistik, UADAM

1 Jf. figur 6 her: www.ae.dk/analyse/2022-12-arbejdsudbuddet-er-sandsynligvis-hoejere-end-politikerne-tror